

Recht op deconnectie

COC ijvert al lange tijd voor het recht op deconnectie in onderwijs. We namen dat op in het gemeenschappelijke eisencahier van de onderwijsvakbonden voor een nieuwe cao en realiseerden die eis in cao XII (voor het niet-hoger onderwijs) en cao V (voor de basiseducatie). Daarin staat dat een afsprakenkader over deconnectie moet worden ontwikkeld. De lokale onderhandelingen kunnen binnenkort starten.

In de cao's was voorzien dat het afsprakenkader afgerond moest zijn tegen 1 januari 2022, maar de gesprekken met de sociale partners daarover startten veel later en verliepen heel moeizaam, met uitzondering van die met de werkgevers van de basiseducatie. Zij hadden geen probleem met een recht op deconnectie, omdat ze het belang ervan onmiddellijk inzag. COC voerde in de gesprekken met de andere werkgevers de druk op en zou verdere stappen nemen als er geen oplossing uit de bus zou komen. Begin juli 2022 sloten we het werkjaar af met een tekst die al een eind gevorderd was. Dat gebeurde nadat het sociaal overleg een aantal experts uitnodigde die unisono dezelfde boodschap meegaven: er zijn voldoende objectieve redenen om het recht op deconnectie (hoogdringend) te implementeren in de lokale onderwijsinstellingen. We maakten de afspraak dat we de nieuwe versie van de tekst na het zomerreces zouden bespreken, om daarna finaal groen licht te krijgen van alle sociale partners.

Hoorzitting lerarentekort

Tijdens de hoorzitting van 14 juli 2022 in het Vlaams Parlement⁴ verklaarden de onderwijsverstrekkers dat zij een afsprakenkader over de beschikbaarheid van leraren via digitale kanalen bespreekbaar willen maken in hun instellingen. Ook de minister gaf door het lerarentekort het signaal dat deconnectie daar een vertaalslag moet krijgen. COC was alvast verheugd dat de neuzen in dezelfde richting staan en dat vanaf dan alle partners in staat waren om het woord deconnectie uit te spreken. Begin september drukte de minister van Onderwijs plots het gaspedaal in. De oorzaak laten we in het midden, maar met de vertraging van een zwangerschapstermijn kondigen we nu de geboorte van het afsprakenkader aan – zij het in de sfeer van een zwaar te verteren keizersnede.

Afsprakenkader

Alle sociale partners gaan het engagement aan om hun besturen en vertegenwoordigers tot een lokaal afsprakenkader te laten komen. Deconnectie moet een duidelijke plaats krijgen binnen het preventieve welzijnsbeleid van de onderwijsinstellingen. Schoolbesturen moeten voldoende aandacht besteden aan de impact van [de]connectie op het psychosociale welzijn, sensibiliseren over het belang ervan en een gezonde schoolcultuur errond nastreven.

Onderwijsinstellingen houden rekening met de aanwezigheid van *shadow IT*² en maken alle betrokkenen bewust van hun verantwoordelijkheid bij het gebruik daarvan. Onderwijsinstellingen communiceren helder over de lokale afspraken en doen dat al tijdens het aanwerven van nieuwe personeelsleden. Digitale communicatiemiddelen mogen geen extra werkdruk veroorzaken en moeten ondersteunend zijn in een proces. Bij het digitale communiceren zijn verschillende actoren betrokken: schooldirecties, ondersteunend personeel, onderwijzend personeel, onderhoudspersoneel, leerlingen, cursisten, ouders ... Het is dan ook logisch dat al die actoren betrokken worden bij het tot stand komen van het lokale afsprakenkader.

Minimaal verplichte thema's

Het lokale afsprakenkader moet minimaal een aantal thema's bevatten. Zo maken alle partners duidelijke afspraken over het beheersbaar houden van de berichtenstroom, de timing van het versturen van berichten en de timing van het lezen en beantwoorden ervan. Ook maakt men afspraken over het gebruik van sociale media binnen een professionele context. Afspraken over communicatie en bereikbaarheid bij ziekte en bij deeltijds werken moeten

De tijd rijpt dus, maar dat de onderwijsverstrekkers eerst stellen dat het onmogelijk is om centraal afspraken te maken en vervolgens meedelen dat zij kaders zullen opmaken, roept ernstige vragen op bij het (uithollen van het) sociaal overleg.

helder zijn. Instellingen maken ook afspraken over communicatie en bereikbaarheid bij overmacht, tijdens noodsituaties en tijdens vakantieperiodes. COC benadrukt dat dat slechts een minimum is. Deconnectie is namelijk een veelomvattend welzijnsthema dat streeft naar een evenwichtige balans tussen werk en privé. Het zou beter geweest zijn als we de teksten nog hadden kunnen verfijnen, maar COC heeft er op het allerlaatste moment uitgehaald wat eruit te halen viel en zal haar leden met raad en daad bijstaan. We gaan ertegenaan.

Sociaal overleg

Experts benadrukten dat de afspraken het best lokaal worden verankerd, door het noodzakelijke draagvlak dat moet worden ontwikkeld. COC was, samen met de andere onderwijsvakbonden, vragende partij om toch al een aantal principes op het hoogste niveau af te spreken. Dat lag erg moeilijk en resulteerde uiteindelijk in een beknopte inspiratielijst met vragen waarop lokaal een antwoord moet worden gezocht. Toch vertrouwt COC erop dat in veel instellingen die afspraken op een vlotte en constructieve manier tot stand komen. We ontvangen namelijk van heel wat directies het signaal dat zij hun verantwoordelijkheid willen opnemen. Bovendien stellen we vast dat daar waar tot twee maanden geleden het recht op deconnectie een taboe was, sommige onderwijsverstrekkers dat nu plots ook proclameren. Voor COC is dat niet verwonderlijk, want directies zijn het meest onderhevig aan de risico's van permanent geconnecteerd te zijn. De tijd rijpt dus, maar dat de onderwijsverstrekkers eerst stellen dat het onmogelijk is om centraal afspraken te maken en vervolgens meedelen dat zij kaders zullen opmaken, roept ernstige vragen op bij het (uithollen van het) sociaal overleg. Tenzij de oorzaak elders gezocht moet worden, namelijk doordat de werkgevers onderling niet op één lijn zaten ... maar dat blijft een even groot probleem.

Vorming

Alle experts gaven de boodschap mee dat sensibilisering en vorming rond deconnectie van wezenlijk belang is. Werkgevers hebben de opdracht daarover na te denken en het thema deconnectie als een dynamisch gegeven in het personeelsbeleid te integreren. Als vakbond hebben wij de opdracht hetzelfde te doen. COC zal tijdens de vormingsdagen voor syndicaal afgevaardigden in oktober uitgebreid informeren over het thema deconnectie en het afsprakenkader, zodat zij samen met de andere leden van de inspraakorganen constructief het gesprek met de directies of schoolbesturen kunnen aangaan. Eind november zullen alle vormingen afgerond zijn. COC vraagt om de lokale onderhandelingen pas daarna te starten. Het thema belangt namelijk iedereen aan en kan helpen het psychosociale welzijn van het onderwijspersoneel te verbeteren en het werk draaglijker te maken. Het lokale afsprakenkader wordt na onderhandelingen uiterlijk 1 september 2023 als bijlage opgenomen bij het arbeidsreglement en het school-, academie- of centrumreglement. Een bemiddelingsprocedure bij eventuele betwisting is voorzien.

Het thema deconnectie is heel belangrijk en we hopen dat de onderhandelingen die daarover moeten worden gevoerd in je school of instelling vlot kunnen verlopen. Want *goede vrienden maken goede afspraken*.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

1. Zie Brandpunt 1, september 2022: Strijdpunt, Hoorzitting leraarentekort op de Franse nationale feestdag, p.2-3.
2. Digitale communicatiemiddelen die niet als officieel communicatiemiddel gebruikt worden door een onderwijsinstelling, maar die medewerkers op eigen initiatief gebruiken, bijvoorbeeld een WhatsAppgroepje tussen enkele leraren.

